

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków
Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko

Obszar specjalnej ochrony ptaków Zalew Kamieński i Dziwna PLB320011

Wykonano w ramach projektu projektu nr POIS.05.03.00-00-280/10 pn. „Projekty planów ochrony 5 ostoj Natura 2000 wyznaczonych na obszarach morskich w województwie zachodniopomorskim”, a współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach działania 5.3, V osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, na mocy umowy nr: OW/5120/12/11 między Urzędem Morskim w Szczecinie a firmą ECO-EXPERT sp.j.

Charakterystyka obszaru

Zalew Kamieński i Dziwna został zaklasyfikowany jako OSO w październiku 2007 r. z uwagi na wysokie koncentracje ptaków wodno – błotnych, wtedy były to: łabędź krzykliwy i gęś zbożowa. Obszar położony jest na polskich obszarach morskich stanowiących morskie wody wewnętrzne oraz na terenie gmin Dziwnów, Kamień Pomorski i Wolin. Obszar obejmuje Zalew Kamieński i Zalew Wrzosowski, utworzone przez przyujściowy odcinek rzeki Dziwny, połączone z Bałtykiem wąskim kanałem, leżącą na Zalewie Kamieńskim Wyspę Chrzaszczewską, rzekę Dziwną, aż do jej wypływu z Zalewu Szczecińskiego oraz położone na Wolinie jezioro Koprowo. Zajmuje on powierzchnię 12 506.9 ha. Struktura własności obszaru to własność Skarbu Państwa oraz fragmentarycznie własność prywatna.

Analiza dotychczasowej wiedzy

Mimo bardzo dużego znaczenia Zalewu Kamieńskiego i rzeki Dziwnej dla awifauny, zarówno w skali krajowej, jak i europejskiej dopiero od początku lat 1990. zaczęto prowadzić tu kompleksowe prace inwentaryzacyjne. Wcześniejsze informacje są bardzo fragmentaryczne i dotyczą wybranych, najczęściej rzadkich gatunków ptaków. W latach 1990. głównie dzięki działalności ZTP (wtedy ZTO) oraz ówczesnej Stacji Ornitologicznej „Świdwie” PAN awifauna tych obszarów została rozpoznana w stopniu dobrym, uwzględniając tu pierwszą monografię ptaków Zalewu Kamieńskiego i okolic oraz spis ostoi ptaków w polskiej części Zalewu Szczecińskiego. Od początku lat 1990. prowadzono akcję liczeń ptaków wodnych podczas migracji i zimowania. Ponadto wiele informacji uzyskano w ramach inwentaryzacji rzadkich gatunków. Można stwierdzić, że awifauna obszaru poznana jest w stopniu zadowalającym.

Metodyka badań i wyniki

Badania ptaków lęgowych prowadzone były na podstawie wytycznych metodycznych zawartych w publikacji GIOŚ z 2009 r. „Monitoring ptaków lęgowych” Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z.

Badania ptaków nielęgowych prowadzone były na podstawie wytycznych metodycznych zawartych w Publikacji GDOŚ z 2011 r. „Monitoring ptaków wodno – błotnych w okresie wędrówek” Sikora A., Chylarecki P., Meissner W., Neubauer G.

Wyniki

Podczas prac inwentaryzacyjnych w sezonie lęgowym 2012 na terenie OSO Zalew Kamieński i Dziwna stwierdzono występowanie 15 gatunków ptaków lęgowych wymienionych w załączniku I Dyr.Ptasiej. Są to: bąk, bocian biały, kania ruda, bielik, błotniak stawowy, trzmielojad, zielonka, kropiatka, derkacz, żuraw, zimorodek, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, lerka, podróżniczek, jarzębatka i gąsiorek. Spośród ptaków nielęgowych w sezonie 2011/2012 stwierdzono dalsze 19 gatunków z zał. I Dyr. Ptasiej, są to: nur czarnoszyi, czapla biała, łabędź krzykliwy, bernikla białolica, bernikla rdzawoszyja, bielaczek, błotniak zbożowy, kania czarna, rybołów, łączak, siewka złota, rybitwa czarna, rybitwa wielkodzioba, rybitwa rzeczna, rybitwa popielata, rybitwa białoczelna, rybitwa białowąsa, mewa mała.

WYNIKI AWIFAUNA LĘGOWA

Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczebność stwierdzona	Liczebność całkowita
Łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	42	52
Ohar	<i>Tadorna tadorna</i>	4	5
Gęgawa	<i>Anser anser</i>	19	24
Krakwa	<i>Anas strepera</i>	39	65
Cyranka	<i>Anas querquedula</i>	10	17
Perkoz dwuczuby	<i>Podiceps cristatus</i>	207	259
Bąk	<i>Botaurus stellaris</i>	1	2
Bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>	15	15
Czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>	237	237
Kormoran	<i>Phalacrocorax carbo</i>	2963	2963
Krwawodziób	<i>Tringa totanus</i>	2	2
Rybitwa rzeczna	<i>Sterna hirundo</i>	2	3
Kania ruda	<i>Milvus milvus</i>	1	2
Bielik	<i>Haliaeetus albicilla</i>	2	3
Blotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	5	6
Trzmielojad	<i>Pernis apivorus</i>	1	2
Kropiatka	<i>Porzana porzana</i>	5*	17
Zielonka	<i>Porzana parva</i>	1	3
Derkacz	<i>Crex crex</i>	44	55
Żuraw	<i>Grus grus</i>	8	10
Zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>	2	3
Dzięcioł średni	<i>Dendrocopos medius</i>	1	3
Lerka	<i>Lullula arborea</i>	6	10
Podróżniczek	<i>Luscinia svecica</i>	2	6
Jarzębatka	<i>Sylvia nisoria</i>	4	13
Gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>	28	35

WYNIKI AWIFAUNA NIEŁĘGOWA

Gatunek	Maksymalna liczebność stwierdzona w danym okresie				Kryterium BirdLife
	wiosna	lato	jesień	zima	
Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i>	164	458	561	266	
Łabędź czarnodzioby <i>Cygnus columbianus</i>	8				
Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i>			308		
Gęś zbożowa <i>Anser fabalis</i>			7000	170	A4i, B1i, C3
Bernikla białolica <i>Branta leucopsis</i>			70		
Bernikla rdzawoszyja <i>Branta ruficollis</i>			2		
Świstun <i>Anas penelope</i>	14	3750	4605		
Krakwa <i>Anas strepeta</i>	16	1100	2879		A4i, B1i, C3
Czernica <i>Aythya fuligula</i>	6098		780	2496	
Ogorzałka <i>Aythya marila</i>	1059				
Głowienka <i>Aythya ferina</i>	230	120	675	46	
Gągoł <i>Bucephala clangula</i>	621		1182	586	
Bielaczek <i>Mergellus albellus</i>	95		123	446	B1i, C2
Nur czarnoszyi <i>Gavia arctica</i>			3		
Kormoran <i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>	6000	9000	4450	561	B1i, C3
Czapla biała <i>Egretta alba</i>	34		26	2	
Ślepowron <i>Nycticorax nycticorax</i>		1			
Łyska <i>Fulica atra</i>	1771	4700	6867	3856	
Czajka <i>Vanellus vanellus</i>	16	1200	4400		
Siewka złota <i>Pluvialis apricaria</i>			300		
Łęczak <i>Tringa glareola</i>	120	70			
Szlamnik <i>Limosa lapponica</i>	5				
Batalion <i>Phliomachus pugnax</i>	30	7	81		
Mewa mała <i>Hydrocoloeus minutus</i>	6396				A4i, B1i, C2
Mewa czarnogłowa <i>Larus melanocephalus</i>				1	
Rybitwa białowąsa <i>Chlidonias hybrida</i>	4				
Razem ptaki wodno-błotne	24551	23995	52062	22102	A4iii, C4

Przedmioty ochrony i ich ranga awifauna lęgowa

Inwentaryzacja awifauny lęgowej w roku 2012 wykazała, że gatunkami lęgowymi, których liczebność kwalifikuje do określenia ich jako przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 są:

- łabędź niemy *Cygnus olor* (52 pary – 0,8% populacji polskiej) - ocena C;
- gęgawa *Anser anser* (23 pary – 0,7% populacji polskiej) – ocena C;
- ohar *Tadorna tadorna* (5 par – 4% populacji polskiej) – ocena B;
- krakwa *Anas strepera* (65 par – 3,1% populacji polskiej) – ocena B;
- cyranka *Anas querquedula* (17 par – 0,9% populacji polskiej) – ocena C;
- kormoran *Phalacrocorax carbo sinensis* (2963 pary – 12% populacji polskiej) – ocena B;
- czapla siwa *Ardea cinerea* (237 par – 2,6% populacji polskiej) – ocena B;
- perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus* (259 par – 1,7% populacji polskiej) – ocena C.

Przedmioty ochrony i ich ranga awifauna niełęgowa

Inwentaryzacja awifauny niełęgowej w latach 2011-2012 wykazała, że gatunkami, których liczebność kwalifikuje do określenia ich jako przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 Zalew Kamieński i Dziwna są:

- Łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus* – 308 os. – 0,5% populacji migrującej w okresie wędrówki jesiennej (P) – ocena C;
- Gęś zbożowa *Anser fabalis* – 7000 os. – 1,2% populacji migrującej w okresie wędrówki jesiennej (P) – ocena C;
- Krakwa *Anas strepera* – 2879 os. – 2,6% populacji migrującej w okresie wędrówki jesiennej (P) – ocena B;
- Bielaczek *Mergellus albellus* – 446 os. – 1,1% populacji migrującej w okresie zimowania (Z) – ocena C;
- Kormoran *Phalacrocorax carbo sinensis* – 9000 os. – 2,3% populacji migrującej w okresie letniej dyspersji polęgowej (P) – ocena B;
- Mewa mała *Hydrocoloeus minutus* – 6396 os. – 5,2% populacji migrującej w okresie wędrówki wiosennej (P) – ocena B

Istniejące i potencjalne zagrożenia

1. Chaos planistyczny – brak PZP uwzględniających naturalne uwarunkowania obszaru (rejon przyujściowy, ciekawy krajobrazowo, poddany presji turystycznej i niekontrolowanemu rozwojowi różnych form działalności inwestycyjnej).
2. Wahania poziomu wód w wodach ostoi.
3. Wykaszanie trzcinowisk zimą, przypadki wykaszania w sezonie lęgowym.
4. Brak spójności (integralności) z częścią sąsiadujących obszarów Natura 2000.
5. Eutrofizacja wód .
6. Zanieczyszczenie wód substancjami ropopochodnymi i związkami chemicznymi.
7. Powiększanie istniejącej zabudowy hydrotechnicznej brzegów zbiorników wodnych i rzek.
8. Nieracjonalna gospodarka zasobami rybnymi oraz kłusownictwo rybackie powodujące zaburzenia i zubożenie struktury populacji ryb.
9. Nadmierny ruch turystyczny.
10. Inwazje gatunków obcych zwierząt.
11. Ekspansja rodzimych gatunków zwierząt .
12. Ekspansja rodzimych gatunków roślin wynikająca z zaprzestania lub niewłaściwego prowadzenia gospodarki kośno-pastwiskowej ekosystemów łąkowych.
13. Budowa elektrowni i farm wiatrowych w okolicach ostoi.
14. Prowadzenie melioracji odwadniających.
15. Wędkarstwo w tym szczególnie z łodzi oraz kłusownictwo.
16. Niski poziom wiedzy lokalnych społeczności na temat przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000

Monitoring w ostoi

Ptaki wodno-błotne niełęgowe, w tym przedmioty ochrony:

łabędź krzykliwy, krakwa, bielaczek, kormoran i mewa mała oraz inne ptaki wodno – błotne – liczenia brzegowe

Według metodyki stosowanej podczas liczeń ptaków wodno – błotnych realizowanych przez ZTP

Ptaki wodno – błotne niełęgowe, w tym gęś zbożowa, oraz inne gatunki gęsi – liczenia na noclegowiskach podczas wylotu.

Kormoran, czapla siwa - monitoring kolonii lęgowej na Gardzkiej Kępie polegający na liczeniu zajętych gniazd w sezonie lęgowym - w maju; monitoring innych miejsc potencjalnie nadających się do założenia kolonii.

Pozostałe lęgowe przedmioty ochrony: ohar, krakwa, cyranka, perkoz dwuczuby, łabędź niemy, gęgawa liczenia według określonej metodyki

Gatunek	Marzec		Kwiecień		Maj		Czerwiec		Lipiec	
	I poł.	II poł.	I poł.	II poł.	I poł.	II poł.	I poł.	II poł.	I poł.	II poł.
Gęgawa	I				II					
Perkoz dwuczuby					I			II		
Łabędź niemy				I				II		
Ohar				I			II			
Krakwa				I				II		
Cyranka					I			II		

W imieniu zespołu autorskiego w składzie:

Michał Barcz, Szymon Bzoma, Sebastian Guentzel, Maciej Jarzowski, Jacek Kaliciuk, Aneta Kozłowska, Łukasz Ławicki, Dominik Marchowski, Włodzimierz Meissner, Marcin Sołowiej, Przemysław Śmietana, Dariusz Wysocki

**DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ
DOMINIK MARCHOWSKI**

Zdjęcia: Miłosz Kowalewski